

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської мови

Дипломна робота

магістра

**з теми: “ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХ ВЕРБАЛЬНА
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ
ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ”**

Виконала: студентка 2 курсу

Angb1-M15z групи

спеціальності 8.02030302 Мова та література
(англійська)*

Демчук Софія Ігорівна

Керівник:

Кришталюк Г. А., кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри англійської мови

Рецензент:

Мосієнко О. В., кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри англійської філології та
перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Кам'янець-Подільський – 2017 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	9
1.1. Гендерні стереотипи в лінгвістичних дослідженнях.....	9
1.1.1. Визначення гендерних стереотипів.....	10
1.1.2. Підходи до вивчення гендерних стереотипів	13
1.3.3. Класифікація гендерних стереотипів	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Дискурсивна реалізація гендерних стереотипів	21
1.2.1. Гендерно-орієнтовані мовленнєві стратегії	22
1.2.1.1. Прямолінійність/непрямолінійність	Ошибка! Закладка не определена.
1.2.1.2. Балакучість/мовчання.....	27
1.2.1.3. Конфліктність і мовленнєва агресія	30
1.3. Функціонування гендерних стереотипів у дискурсі.....	34
1.4. Художній дискурс як простір для репрезентації гендерних стереотипів...	41
1.4.1. Визначення художнього дискурсу	42
1.4.2. Дослідження гендерних стереотипів в художньому дискурсі.....	45
1.4.3. Дискурсивне застосування гендерно-нейтральної мови	50
1.5. Методика дослідження гендерних стереотипів в сучасному англomовному художньому дискурсі.....	54
Висновки до розділу	55
РОЗДІЛ 2. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	57
2.1. Маскулінні/чоловічі стереотипи.....	57
2.1.1. Образа як ознака чоловічого мовлення. Представлення образи в чоловічому мовленні.....	63
2.2. Фемінні/жіночі стереотипи	70

2.2.1. Замовчування образи як причина віктимізації жінки.....	72
2.2.2. Гендерні стереотипи зовнішності як важлива складова позитивного сприйняття жінок	76
Висновки до розділу	79
ВИСНОВКИ	Ошибка! Закладка не определена.1
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ВСТУП

Однією з домінантних тенденцій мовознавства ХХІ ст. стало розширення зв'язків лінгвістики з іншими науками, зокрема, з соціологією, психологією, мовою, наслідком чого стала поява міждисциплінарних досліджень. На теренах сучасної лінгвістики особливо посилюється інтерес до гендерних параметрів особистості. На думку вчених, цей інтерес був викликаний як зміною наукової парадигми, так і соціальними змінами, адже лінгвокультурологічні дослідження останніх років демонструють, що сучасну лінгвістику поняття *гендер*, *реляція жінка-чоловік* та їхні позиції цікавлять у плані більш широкого вивчення ментальності й етнокультурної специфіки [1; 7; 8; 10].

В останні роки роль гендерного чинника визначають як досить радикальну. Як правило, він взаємодіє з іншими параметрами – статусом, віком, соціальною групою тощо. У науці поки що не склалося єдиної концепції дослідження гендеру в комунікації. До визначних досліджень проблем взаємодії гендеру та дискурсу належать праці Р. Лакофф [92], Д. Таннен [93], Дж. Вуд [95] та ін. У роботі ми досліджуємо гендерні стереотипи, де комунікативна поведінка є їх репрезентантами, а сучасний англомовний художній дискурс є простором для вербальної репрезентації цих стереотипів. Одні й ті ж мовні штампи можуть розглядатися з позиції статусу або з позиції підтримки взаємозв'язку, солідарності й допомоги. Промовляючи ті самі фрази, чоловіки і жінки можуть керуватися різними мотивами й по-різному інтерпретувати слова співрозмовника, чим ідентифікуються особистісні якості мовця, а відповідно й формуються різні стилі спілкування.

Актуальність дослідження зростає через те, що гендерні стереотипи недостатньо досліджені саме в сучасному англомовному художньому дискурсі, варто зазначити, що об'єктом дослідження науковців були переважно публіцистичні видання, але сучасним творам не було приділено достатньо уваги. У межах комунікативно дискурсивного напрямку надзвичайно цікавим і

потенційно необхідним дедалі частіше стає лінгвістичне конструювання гендеру в комунікативній взаємодії індивідів у різних видах дискурсу, мовна поведінка чоловіків і жінок з позицій теорій соціальної ідентичності, комунікативна адаптація та інтеракціонізм. Крім того, англomовний художній дискурс репрезентує культурні норми, стереотипи та установки конкретної нації, що втілюються в комунікативній поведінці мовців.

Якщо розглядати художній дискурс як простір для репрезентації гендерних стереотипів, то можна сказати, що він володіє як універсальними лінгвістичними ознаками, так і гендерною специфікою авторів твору. Термін “гендерний стереотип” належить до понятійного ядра багатьох мов, відтворюючи як загальнолюдські усталені норми загальноприйнятої поведінки, так і культуроспецифічні (соціальні, моральні, етичні) уявлення про мовну поведінку чоловіків та жінок.

Мета дослідження полягає в комплексному дослідженні гендерних стереотипів та їх елементів, виявленні в них гендерно-специфічних та соціальних складників, що актуальні для англomовної свідомості, простеження дискурсивних особливостей їх реалізації в сучасному художньому англomовному дискурсі.

Поставлена мета досягається виконанням таких **завдань**:

- викласти теоретичні засади дослідження гендерних стереотипів в сучасному художньому англomовному дискурсі;
- виявити і описати основні ознаки гендеру як ментальної одиниці мовленнєвої поведінки індивідів;
- дослідити основні ознаки сучасного художнього англomовного дискурсу;
- розробити методiku лінгвокогнітивного аналізу поняття гендерних стереотипів;
- виявити функції гендерних стереотипів та стратегії їх реалізації в сучасному художньому англomовному дискурсі;

- простежити в сучасному художньому англomовному дискурсі розвиток таких наслідків гендерних стереотипів, як їхнє утвердження та спростування;
- дослідити процеси вербалізації гендерних стереотипів у сучасному англomовному художньому дискурсі.

Об’єктом цього дослідження є сучасні англomовні тексти, в яких прослідковується відображення гендерних стереотипів у художньому дискурсі.

Предметом дослідження є вербально-дискурсивна реалізація гендерних стереотипів, що втілюється в сучасних англomовних художніх текстах.

Наукова новизна дослідження полягає в місдисциплінарному вивченні вербалізації мовної поведінки чоловіків та жінок із залученням теоретичних досягнень лінгвосоціології, лінгвопрагматики та дискурсології. Крім того, новим є дослідження соціального та психологічного складників в сучасному художньому англomовному дискурсі з застосуванням лінгвістичного аналізу на рівні гендерлекту та ідіолекту, виявленні ролі, типу та функції гендерних стереотипів для розвитку різновидів вербалізаційної репрезентації гендерних стереотипів в сучасному англomовному художньому дискурсі.

Матеріалом дослідження слугували такі романи як трилогія “Голодні ігри” (The Hunger Games”) Сюзанни Коллінз [79; 80; 81], “Жінка, яка зайшла в двері” (“The Woman Who Walked Into Doors”) Родді Дойла [84].

Згідно з метою, завданнями та матеріалом дослідження в дипломній роботі використано такі основні **методи і прийоми**: *описовий метод* для систематизації, класифікації та виявлення функціональних властивостей гендерних стереотипів, *дедуктивно-індуктивний метод* для аналізу, синтезу та узагальнення наукових теорій та концепцій з метою встановлення теоретико-методологічних засад дослідження, *метод кореляції мовних і позамовних явищ* для встановлення взаємозв'язку й взаємообумовленості природної та соціальної сфер життя носіїв англійської мови, *метод прагмалінгвістичного аналізу* для моделювання стратегій реалізації гендерних стереотипів та особливостей їх

вербалізації в сучасному англomовному художньому дискурсі, *методи дискурсивного та комунікативного аналізу* для дослідження вербальної реалізації гендерних стереотипів в англomовних романах та *якісного аналізу* для виявлення гендерної специфіки авторського застосування лінгвістичних прийомів для дискурсивної реалізації складників поняття “гендерний стереотип”.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає у важливості отриманих результатів для вирішення проблем лінгвогендерології та дискурсології, пов’язаних з вивченням гендерних стереотипів і гендеру в цілому, а також для глибшого розуміння закономірностей функціонування стратегій гендерної мовленнєвої поведінки в сучасному художньому англomовному дискурсі.

Практичне значення роботи полягає у тому, що дані, отримані результати в ході аналізу вербальної репрезентації гендерних стереотипів можуть бути використані у подальшому вивченні англomовного художнього дискурсу з урахуванням американської та британської культури й менталітету, а запропонована методика дослідження може бути використана для вивчення інших сфер функціонування гендерних стереотипів. Крім того, можливе використання результатів цього дослідження на лекційних і практичних заняттях з теорії та практики перекладу, лінгвосоціології, дискурсології, психолінгвістики та зарубіжної літератури.

Структура й обсяг дипломної роботи. Магістерська робота загальним обсягом 94 сторінки, складається із вступу, двох розділів із висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел.

Основний зміст роботи. У вступі обґрунтовується вибір теми, описуються об’єкт та предмет дослідження, визначаються мета, завдання, методи дослідження, розкриваються новизна, теоретична та практична цінність роботи, зазначається структура та обсяг роботи.

У першому розділі – **“Теоретичні основи дослідження гендерних стереотипів в сучасному англомовному художньому дискурсі”** розглядаються підходи до визначення та вивчення гендеру та гендерних стереотипів, уточнюється та виводиться визначення гендерного стереотипу як ментальної одиниці організації знань, розглядається англомовний художній дискурс як простір для репрезентації гендерних стереотипів, подається методика лінгвістичного аналізу гендерних стереотипів в сучасному англомовному художньому дискурсі.

- У другому розділі – **“Репрезентація гендерних стереотипів в сучасному англомовному художньому дискурсі”** – здійснюється комунікативний аналіз ключових гендерних стереотипів маскулінності та фемінності, розглядається стереотип як репрезентаційна структура поняття “гендерний стереотип”, де розкриваються такі наслідки гендерних стереотипів, як утвердження та спростування, а також втілення їх в сучасному англомовному художньому дискурсі.

У загальних висновках підводяться підсумки виконаної роботи.

ВИСНОВКИ

Як бачимо, проблема співвідношення гендеру й мови набагато складніша, ніж видається на перший погляд. Мова не лише відбиває ставлення до жінок і чоловіків у суспільстві, а й здатна формувати наше уявлення про статі та наше ставлення до них. Мова сама собою не є сексистською, такою її роблять ті, хто нею користується. І тому ставлення до статей неможливо змінити, лише здійснюючи зміни в мові. Певні зміни мають статися і в нашій свідомості, адже відмінності в моделях чоловічої/жіночої мовної поведінки виявляються нерегулярно і гендер не є визначальним чинником комунікації. Водночас у певних ситуаціях мовного спілкування вплив гендеру відчувається в перевазі одних прийомів мовної поведінки та блокуванні інших. Варто пам'ятати, що перенесення поведінкових стереотипів з однієї сфери спілкування до іншої може мати неоднозначні наслідки.

Таким чином, простеживши вербальну реалізацію гендерних стереотипів в обраних нами творах сучасного художнього англійського дискурсу неможливо стверджувати лише тенденцію до підтвердження чи руйнації гендерних стереотипів, оскільки мова – це живий організм і ці поняття тісно пов'язані та взаємодіють між собою. Зрозуміло, що культура твориться людьми і неможливо існувати поза соціумом, в якому і творяться гендерні стереотипи.

Результати нашого дослідження встановлюють той факт, що гендерна диференціація проявляється на різних рівнях мовної системи – у фонології, граматиці, лексиці, дискурсі. Однак, варіативність мови за критерієм гендерної приналежності виявляється на різних рівнях і з різною інтенсивністю – від переважного до обов'язкового вживання тих чи інших варіантів. Так, можна стверджувати, що, гендерні відмінності мало відстежуються у розвиненому суспільстві, в той час як більш жорсткі наявні у консервативних культурах з причини чіткого розмежування соціальних ролей статей. Гендерну

варіативність доцільно розглядати в контексті інших соціальних факторів, таких, як раса, етнічна та соціальна приналежність, вік, освіта тощо.

Як відомо, сучасна лінгвістика не подає однозначного визначення терміна “гендер”. У нього немає форми, тому що він сам є внутрішньою формою сенсу, який в кожному культурному середовищі відтворює власні змістовні форми. Гендер співвідноситься з ментальними процесами, зі світом культури, а також знаходить проекції в мові. Крім того, актуальним у нашому дослідженні є власне вивчення гендерного наповнення сучасного англomовного художнього дискурсу, де розкривається сучасне розуміння ключових форм гендерних стереотипів і де відображається їх розвиток в певній культурі. Це зумовлює інтерес до сучасного розуміння цінностей, переосмислення культурних норм, відображає реальну ситуацію в англomовному суспільстві.

Ми дослідили сучасний англomовний художній дискурс, де репрезентуються гендерні стереотипи. Ми висвітлюємо поняття англomовного художнього дискурсу, як простору для репрезентації гендерних стереотипів. Виходячи із визначень Н. Кондратенко [45] та О. Переломової [59], розуміємо, що художній дискурс – це втілення вербального повідомлення, що передає предметно-логічну, естетичну, образну, емоційну й оцінну інформацію, об’єднану в ідейно-художньому змісті тексту в єдине ціле. Провідні вчені та лінгвісти відносять художній дискурс до різних типів дискурсів, у кожному з яких виконує певну функцію.

Сучасний англomовний художній дискурс як простір для репрезентації поняття “гендерний стереотип” володіє як універсальними семантичними ознаками, так і культурною специфікою. Термін “гендерний стереотип” належить до понятійного ядра багатьох мов, відтворюючи як загальнолюдські усталені норми загальноприйнятої поведінки, так і культуроспецифічні (соціальні, моральні, етичні) уявлення про мовну поведінку чоловіків та жінок.

На основі одержаних знань була розроблена методика експериментального дослідження гендерних стереотипів в сучасному

художньому англomовному дискурсі, яка дала можливість дослідити елементи вербальної реалізації гендерних стереотипів в сучасному художньому англomовному дискурсі.

Характер дослідження зумовлює застосування міждисциплінарного підходу з комплексним використанням різних методів. Основним у дослідженні є метод лінгвістичного аналізу, який базується на визначенні провідної ідеї, яка закладалася століттями і розмежовує стереотипи та гендерні стереотипи, притаманні тій чи іншій статі.

Перший етап аналізу полягає у вибірці текстів, де б висвітлювалась тема гендерних стереотипів поміж сучасних англomовних художніх видань.

На другому етапі дослідження аналізуємо англomовні художні тексти. На цьому етапі досліджуємо вербальну реалізацію гендерних стереотипів. Для цього виділяємо маскулінні/чоловічі стереотипи, та фемінні/жіночі стереотипи. Це допомагає краще дослідити структуру гендерних стереотипів, їх роль, типи та функції в сучасному художньому англomовному дискурсі, осмислення гендеру – автором і читачем.

На третьому етапі дослідження виділяємо такі наслідки гендерних стереотипів, як їх підтвердження та спростування. Під час аналізу художніх текстів було визначено, що в усіх романах представлено різні моделі гендерних стереотипів, а саме підтвердження та спростування маскулінних стереотипів в трилогії “The Hunger Games” та поєднання цих двох наслідків в жіночому персонажі із цього ж твору, а також підтвердження образи як причини віктимізації жінки – в “The Woman Who Walked Into Doors”. Дослідження таких різновидів наслідків впливу гендерних стереотипів дозволяє прослідкувати розвиток, взаємодію між собою, сприйняття автором та читачем ідеї, яка закладається в гендерні особливості сучасного світу і як вона репрезентується в художньому англomовному дискурсі.

Отже, у ході нашого дослідження ми дійшли висновку, що гендерні стереотипи можуть інтерпретуватися за допомогою різних прийомів та методів,

адже сучасні англомовні художні тексти подають інформацію про гендерні стосунки різного соціального стану, культури, побуту. В цілому, в англомовних художніх текстах простежується тенденція до зображення жінок, як сильних особистостей, часто наділяючи їх маскулініними рисами, що пояснюється стрімким розвитком феміністичного руху наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть. Щодо чоловіків, то в художньому дискурсі їх гендерно-соціальні ролі визначаються контекстом, в який їх поміщає автор.

Перспективами подальших досліджень є застосування сучасних методів лінгвістичного аналізу гендерних стереотипів в широкому контексті, представленому різними типами дискурсу, розширення термінологічного апарату, порівняння ментального сприйняття та вербальної реалізації гендерних стереотипів у сучасних художніх дискурсах різних країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агафонова Е.Е. Феминизм и постмодернизм: к вопросу о теоретических основаниях гендерных исследований / Е.Е. Агафонова, Л.Ю. Мещерякова. – М. : ГУ ВШЭ, МАКС Пресс, 2007. – С. 23–39.
2. Агеев В.С. Психологические и социальные функции полоролевых стереотипов / В.С. Агеев // Психология семьи : хрестоматия / под ред. Д.Я. Райгородский. – Самара : Бахрах-М, 2007. – 291 с.
3. Арбатова М.И. Женская литература как факт состоятельности отечественного феминизма / М.И. Арбатова // Преображение. Русский феминистский журнал. – М., 1995. – № 3. – С. 26–27.
4. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка / И.В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 300 с.
5. Аронсон Э. Общественное животное. Введение в социальную психологию / Э. Аронсон. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 442 с.
6. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Языкознание. Большой энциклопедический словарь. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 136–137.
7. Балакина Л.В. Проявление гендерного фактора в художественном тексте : автореф. дисс. канд. фил. наук : 10.02.19 / Л.В. Балакина. – Орел, 2005. – 28 с.
8. Бем С.Л. Линзы гендера: Трансформация взглядов на проблему неравенства полов / С.Л. Бем. – М. : «Российская политическая энциклопедия», 2004. – 336 с.
9. Богданов В.В. Текст и текстовое общение / Богданов В.В. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та, 1993. – 68 с.
10. Болтенко Э.Н. Вербализация эмоциональной сферы в современном немецком языке с гендерных позиций [Электронный ресурс] /

Э.Н. Болтенко. – Режим доступа до ресурсу: <http://e-lib.gasu.ru/MNKO/archive/2002/12/scient/11.html>

11. Большой энциклопедический словарь. Языкознание / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 2-е изд. – 685 с.

12. Борисенко Н.Д. Гендерний аспект репрезентації персонажного мовлення в англійських драматичних творах кінця 20 століття : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 : / Борисенко Наталія Дмитрівна. – Житомир, 2003. – 231 с.

13. Борисенко Н.Д. Гендерний аспект уживання засобів модифікації прагматичного значення / Н.Д. Борисенко // Вісник Київського Лінгвістичного університету. Сер. : Філологія. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2003. – Т. 6. – №1. – С. 110–114

14. Боротько В.Г. Элементы теории дискурса / В.Г. Боротько. – Грозный : Изд-во Чечено-Ингуш. гос. ун-та, 1981. – 133 с.

15. Брандес М. Стиль и перевод / М. Брандес // Тетради переводчика №5. – М., 1983. – С. 75–92.

16. Васильева И. Б. Проблемы гендерных исследований в лингвистике / И. Б. Васильева // Когнитивный подход к изучению языковых явлений: мат-лы. науч. конф. молодых ученых факультета романо-германской филологии КГУ. – Калининград : изд-во КГУ, 2000. – С. 21–25.

17. Вейлерт А.А. О зависимости количественных показателей единиц языка от пола говорящего лица / А.А. Вейлерт // Вопросы языкознания. – М. : Наука, 1976. – №5. – С. 138–143.

18. Вілкова О.Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів / О.Ю. Вілкова // Український соціум. К., – 2004. – № 3 (5). – С. 28–33.

19. Водак Р. Критическая лингвистика и критический анализ дискурса / Р. Водак // Политическая лингвистика. – Екатеринбург, 2011. – №4 (38). – С. 286–291.
20. Воронина О.А., Клименкова Т.А. Гендер и культура / О.А. Воронина, Т.А. Клименкова // Женщины и социальная политика (гендерный аспект): Сб. науч. ст. – М. : Ин-т соц. - экон. пробл. народонаселения РАН, 1992. – С. 10–22.
21. Гаранович М. В., Пермякова О. В. Смена гендерной идентичности и стилизация под мужской стиль письма как основные способы текстообразования в текстах, написанных авторами-женщинами [Электронный ресурс] / М. В. Гаранович, О. В. Пермякова. – Режим доступа: www.psu.ru/psu/files/0912/05_Garanovich.doc
22. Гендер і культура : [зб. ст. / упоряд. : В. Агеєва, С. Оксамитна]. – К. : Факт, 2001. – 224 с.
23. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / За ред. Ю.І. Саєнка. – Київ : ВАІТЕ, 2007. – 143 с.
24. Герасименко И.Е. Гендер в коннотативном пространстве русской лингвокультуры / И.Е. Герасименко. – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2008. – 189 с.
25. Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс // Пер. с англ.; науч. ред. В.А. Ядов; общ. ред. Л.С. Гурьевой, Л.Н. Посилевича. – М. : Эдиториал УРСС, 1999. – 703 с.
26. Говорун Т.В. Гендерна психологія: [Навч. посібник] / Т.В. Говорун, О.М. Кікінежді. – К. : Академія, 2004. – 308 с.
27. Гончарова Т. В. Теорія мовленнєвих актів як один із видів дослідження прагматики мовлення [Електронний ресурс] / Т. В. Гончарова // Філологічні науки. Мова, мовлення, мовленнєва комунікація. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Philologia/66486.doc.htm

28. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании [Электронный ресурс] / Е. Горошко. – Режим доступа до ресурсу: www.owl.ru/win/books/articles/goroshko.htm

29. Горошко Е.И. Особенности мужского и женского вербального поведения (психолингвистический анализ): Дисс. канд. филол. наук: 10.02.04. / Е.И. Горошко. – М., 1996. – 180 с.

30. Григорьева В.С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты: [монография] / В.С. Григорьева. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 288 с.

31. Грошев И.В. Гендерные особенности конфликтности на предприятиях и в организациях / И. В. Грошев // Социологические исследования. – М., 2007. – С. 122–145.

32. Данильченко Т.В. Стереотипи зовнішності: яким має бути людське тіло? / Т. Данильченко // Соціальна психологія. – 2005. – №6 (14). – С. 74–83.

33. Двинянинова Г.С. Язык, речь, коммуникативное поведение индивидов в призме англоязычных гендерных исследований [Электронный ресурс] / Г.С. Двинянинова. Режим доступа до ресурсу: <http://language.psu.ru/bin/view.cgi?art=0056=rus>

34. Дудолодова О.В. Гендерные аспекты речевого взаимодействия / О.В. Дудолодова // Функциональная лингвистика. Итоги и перспективы: материалы науч. конф. – Ялта : ТНУ, 2002. – 256 с.

35. Земская Е.А., Китайгородская М.А, Розанова Н.Н. Особенности мужской и женской речи / Е.А. Земская, М.А. Китайгородская, Н.Н. Розанова // Русский язык в его функционировании. Коммуникативно-прагматический аспект. – М. : Наука, 1993. – С. 90–136.

36. Иванов В.Ф. Соціологія масової комунікації: навч. посібник / В.Ф. Иванов. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2003. – 312 с.

37. Кавинкина И.Н. Проявление гендерного фактора в русском языке [Электронный ресурс] И. Н. Кавинкина. – Режим доступа до ресурсу: http://envila.by.iatp.org.ua/nfo/courses/conference99/a2_6.html
38. Карепова Э.В. Влияние гендерних стереотипов на восприятие в современном обществе [Электронный ресурс] / Э.В. Карепова. – Режим доступа до ресурсу: <http://psyfactor.org/lib/stereotype13.htm>
39. Кирилина А.В. О применении понятия гендер в русскоязычном лингвистическом описании / А.В. Кирилина // Филологические науки. – 2000. – №3. – С.18–27.
40. Кирилина А.В. Развитие гендерных исследований в лингвистике / А. В. Кирилина // Филологические науки. – 1998. – №2. – С. 51–58.
41. Кириллина А.В. Гендер: лингвистические аспекты / А. В. Кирилина – М. : Изд-во Института социологии РАН, 1999. – 298 с.
42. Кіммел М.С. Гендероване суспільство / М.С. Кіммел. – К. : Сфера, 2003. – 490с.
43. Клецина И.С. Психология гендерных отношений: Теория и практика / И.С. Клецина. – СПб. : Алетейя, 2004. – 408 с.
44. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 1999. – 192 с.
45. Кондратенко Н.В. Український модерністський і постмодерністський дискурс: комунікативно-прагматичний та текстово-синтаксичний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.01 / Н.В. Кондратенко. – Київ, – 2012. – 40 с.
46. Коноваленко И.В. Коммуникативные тактики русской речи в аспекте их гендерной специфики (на материале исследования колкости) / И. В. Коноваленко // Гендер: Язык. Культура. Коммуникация / Материалы III Международной конференции 27–28 ноября 2003 г. – М. : МГЛУ, 2003. – С. 62–63.

47. Корконосенко С.Г. Социология журналистики / С.Г. Корконосенко. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 316 с.
48. Костикова И.В. Введение в гендерные исследования: учеб. пособие для студентов / И.В. Костикова. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 255 с.
49. Крючкова Т.Б. Женский язык // Т.Б. Крючкова – М. : ЛЭС, 1990. – 153 с.
50. Кузнєцова І.В. Гендерний аспект персонажних описів: когнітивний підхід / І.В. Кузнєцова // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – №16. – С. 91–94.
51. Мартинюк А.П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі / А.П. Мартинюк. – Харків : Константа, 2004. – 292 с.
52. Марчишина А.А. Трансформація гендерних стереотипів в англomовному публіцистичному дискурсі / А.А. Марчишина // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство). – 2015. – № 3. С. 141–146.
53. Маслова Ю.П. Гендерні неологізми в мові сучасних друкованих україномовних ЗМІ / Ю.П. Маслова // Неологічні назви осіб у сучасних слов'янських мовах. – Рівне : Оломоуць, 2011. – С. 38–64.
54. Мечковская Н.Б. Общее языкознание: Структурная и социальная типология языков: учеб. пособ. для студентов филологических и лингвистических специальностей / Н. Б. Мечковская. – М. : Флинта; Наука, 2010. – 312 с.
55. Минигалиева М.Р. Взрослый в семье и на работе: гендерный контекст проблемы / М.Р. Минигалиева // Психология зрелости и старения. – 2001. – Осень. – №3(15). – С. 5–19.
56. Оксамитна С.М. Гендерні ролі та стереотипи / С.М. Оксамитна // Основи теорії гендеру. – К. : “К.І.С.”, 2004. – С. 157–181.
57. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник / Під. ред. В.П. Агеєва, Л.С. Кобелянської, М.М. Скорик. – К. : “К.І.С.”, 2004. – 536 с.

58. Охотникова С.Р. Гендерные исследования в литературоведении: проблемы гендерной поэтики / С. Р. Охотникова // Гендерные исследования и гендерное образование в высшей школе. Материалы международной научной конференции. – Иваново, 25-26 июня 2002. – Ч. 2. – С. 273–274.
59. Переломова О.С. Интертекстуальність як системо твірна текстова-дискурсивна категорія [Електронний ресурс] / О.С. Переломова. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_34_10.pdf
60. Пушкарева Н.Л. Гендерная лингвистика и исторические науки / Н.Л. Пушкарева // Этнографическое обозрение. – 2001. – № 2. – С. 31–40.
61. Роллс Д. Женщины не умеют парковаться, а мужчины — парковаться! Психология стереотипов / Д. Роллс. М. : Питер, 2011. – 256 с.
62. Рюткёнен М. Гендер и литература: проблема “женского письма” и “женского чтения” [Электронный ресурс] / М. Рюткёнен. – Режим доступа: http://www.a-z.ru/women_cd1/html/filologich_nauki_2.htm
63. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
64. Серова И.Г. Гендерные стратегии речевого поведения и проблемы самоидентификации / И.Г.Серова // Язык как функциональная система. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2001. – С. 151–155.
65. Синельникова Л.Н., Богданович Г.Ю. Введение в лингвистическую гендерологию / Л.Н. Синельникова, Г.Ю. Богданович. – Симферополь : “Доля”, 2001. – 40 с.
66. Слінчук В.В. Соціальна типізація гендерних стереотипів у мові ЗМІ [Електронний ресурс] / В.В. Слінчук. – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1356>
67. Словарь гендерных терминов [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.owl.ru/gender/index.htm>

68. Социальная психология: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов вузов / Сост. Белинская Е.П., Тихомандрицкая О.А. – М : Аспект Пресс, 2003. – 471 с.

69. Табурова С.К. Гендерные аспекты поведения парламентариев (на материале парламентских дебатов в ФРГ) / С. К. Табурова // Социологические исследования. – 1999. – № 9. – С. 84–92.

70. Тихомирова А.М., Никоновойте Ф.И. Дифференциация языка по полу говорящего / А.М. Тихомирова, Ф.И. Никоновойте // Благословенны первые шаги. – Магнитогорск : МГПИ, 1997. – С. 70–81.

71. Ткалич М.Г. Гендерна психологія: [Навч. посібник] / М.Г. Ткалич. – К. : Академвидав, 2011. – 248 с.

72. Ткачик О.В. Гендерні стереотипи в англomовному фольклорі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. : спец. 10.02.04 / О.В. Ткачик. – К., 2008 р. – 13 с.

73. Халеева И.И. Гендер как интрига познания / Халеева И.И. // Гендер как интрига познания. Сб. статей Моск. гос. лингв. ун-та. – М. : “Рудомино”, 2000. – 191 с.

74. Baker P. Will Ms ever be as frequent as Mr? A corpus-based comparison of gendered terms across four diachronic corpora of British English / P. Baker // Gender and Language. – London : Equinox, 2010. – 4(1). – P. 125–149.

75. Broverman I. Sex role stereotypes : A current appraisal / I. Broverman, S. Vogel, D. Broverman, F. Clarkson, P. Rosenkrantz // The Journal of Social Issues. – 1972. – № 28. – P. 58–77.

76. Brown P., Levinson S. Universals in Language Usage: Politeness Phenomena / P. Brown, S. Levinson // Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction. – New York : Cambridge University Press, 1978. – P. 131–145.

77. Cameron D. Feminism and Linguistic Theory / D. Cameron. – London : McMillan Press Ltd., 1992. – 247 p.

78. Coates J. Language and gender : a reader / J. Coates. Coates. – Oxford : Blackwell, 1998. – 518 p.
79. Collins S. The Hunger Games / S. Collins. – New York : Scholastic Press, 2008. – 374 p.
80. Collins S. Catching Fire / S. Collins. – New York : Scholastic Press, 2009.
– 416 p.
81. Collins S. Mockingjay / S. Collins. – New York : Scholastic Press, 2010.
– 390 p.
82. Connell R.W. Masculinities (2nd ed.) / R.W. Connell. – Berkeley : University of California Press, 2005. – 349 p.
83. Connell R.W., Messerschmidt J.W. Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. [Электронный ресурс] / R.W. Connell, J.W. Messerschmidt. – Режим доступа до ресурсу: <http://dx.doi.org/10.1177/0891243205278639>
84. Doyle R. The Woman Who Walked Into Doors / R. Doyle. – London ; Vintage Books Ltd, 1998. – 240 p.
85. Eagly A.H., Wood W. The nature-nurture debates: 25 years of challenges in the psychology of gender / A.H. Eagly, W. Wood // Perspectives on Psychological Science. – Cambridge : Cambridge University Press, 2013. – P. 340 – 357
86. Faerch C., Kasper G. Strategies in interlanguage communication / C. Faerch, G. Kasper. – New York : Longman, 1983. – 283 p.
87. Feldman-Summers S., Kiesler S.B. Those who are number two try harder: The effect of sex on attributions of causality / S. Feldman-Summers, S.B. Kiesler // Journal of Personality and Social Psychology. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – №30. – P. 80–85.
88. Heriman J. Descriptions of Ubrman and Man in Present-Day English / J. Heriman // Moderna Sprek. – 1998. – Vol. XCII. No. 2. – P. 21–40.

89. Holmes J. Hedging, fencing and other conversational gambits: an analysis of gender differences in New Zealand Speech / J. Holmes // *Women and Language in Australian and New Zealand Society*. – Sydney : Australian Professional Publications, 1987. – P. 59–70.
90. Holmes J. Women's Talk: The Question Of Sociolinguistic Universals / J. Holmes // *Australian Journal of Communication*. – 1993. – 20 (3). – P. 125–149.
91. Labov W. The Social Stratification of English in New York City / W. Labov. – Cambridge : Cambridge University Press, 1966. – 485 p.
92. Lakoff R. Language and Women's Place / R. Lakoff // *Language in Society*. – 1973. – № 2. – P. 45–79.
93. Tannen D. You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation / D. Tannen. – New York: William Morrow, 1990. – 319 p.
94. Trudgill P. The Social Differentiation of English in Norwich / P. Trudgill. – Cambridge : Cambridge University Press, 1974. – 279 p.
95. Wood W., Eagly A.H. Two traditions of research on gender identity / W. Wood, A.H. Eagly // *Sex Roles*. – 2015. – № 73. – P. 461–473.